

“ تغییر ریتم سفرهای تابستانی روی نت اقتصاد ”

آمارها نشان می‌دهد تابستان سال ۹۶ میزان اقامت‌شب ثبت شده‌اش ۸۵ میلیون مورد در مقابل ۶۵ میلیون نفر اقامت‌شب در تابستان ۹۵ بوده است. پیش‌بینی می‌شد با توجه به این رشد، تابستان امسال نیز با افزایش میزان سفرهای داخلی روبه‌رو باشیم و افراد علاقه‌مند به سفر همچنان اقدام به سفرهای داخلی کنند؛ اما گویا ریتم سفرهای تابستانی مردم، امسال کمتر شده است. در دنیا بسیاری از کشورها بر توسعه سفرهای داخلی تاکید دارند؛ چراکه تعداد گردشگر قابل‌توجهی در این بخش دارند و سرمایه‌گذاری‌هایی با برنامه‌ریزی و مدیریت حساب‌شده در این راستا انجام می‌دهند؛ اتفاقی که موجب می‌شود چرخ صنعت گردشگری در آن کشورها با وجود شرایط گوناگون اقتصادی به خوبی بچرخد.

این در حالی است که در ایران نیز طی سالیان اخیر همزمان با فراز و فرودهای بسیار اقتصادی، سفرهای داخلی از سبد خانوار کاملاً حذف نشده و با شیبی منطقی ادامه یافته است. در حال حاضر همزمان با نزدیک شدن به پایان تابستان، مردم در حال تجربه کردن شرایط بی‌ثبات اقتصادی هستند و روز به روز قیمت کالاهای اساسی و لوکس رو به افزایش است. بر همین اساس بسیاری از فعالان گردشگری خبر از ریزش گردشگر داخلی در تابستان امسال نسبت به سال گذشته می‌دهند. البته برخی از فعالان این حوزه نیز تاکید دارند که با کاهش چندانی در میزان گردشگر داخلی مواجه نیستند؛ بلکه آنچه رخ داده، تغییر ترکیب گردشگران داخلی است.

گردشگران خروجی که تا قبل از بحران‌های اقتصادی و نوسانات ارزی به خارج از کشور سفر می‌کردند، حالا در این شرایط با تغییر رویه خود، سفرهایشان را از سفرهای خارجی به سفرهای داخلی تغییر داده‌اند و کسانی که جزو طبقات متوسط رو به پایین هستند و تا قبل از این وضعیت اقدام به سفر داخلی می‌کردند، تقریباً این گزینه را از سبد خرید خانوار حذف کرده‌اند؛ اتفاقی که به باور فعالان گردشگری، می‌توان با مدیریت و برنامه‌ریزی درست برای این افراد بار دیگر آنها را برای سفر کردن ترغیب کرد تا در این شرایط شاهد رشد گردشگری در کشور باشیم. با این همه، کارشناسان گردشگری که اعتقاد به کاهش گردشگر داخلی در تابستان امسال در مقایسه با سال گذشته دارند تنها مسائل اقتصادی را دلیل این کاهش نمی‌دانند و به باور آنها نبود برنامه‌ریزی درست، عدم فرهنگسازی سفر، کمبود شناخت مناطق گردشگری، کمبود توزیع سفر و... به این ریزش دامن زده است.

تغییر طبقه گردشگر داخلی

در این خصوص سعید ترابی‌ان، فعال گردشگری در استان همدان بر این باور است که تابستان امسال نسبت به سال گذشته در شهر محل فعالیتش، ریزش گردشگر وجود نداشته و صرفاً تغییر طبقات اجتماعی مردمی که به آنجا سفر داشته‌اند، کاملاً محسوس بوده است. به اعتقاد وی، دولت باید در این زمینه وارد عمل شود و کاری کند تا کسانی که قبل از بحران‌های اقتصادی اقدام به سفر می‌کردند، همچنان در اراده خود برای سفر، استوار باشند. ترابی‌ان در ادامه توضیحاتش به «دنیای اقتصاد» می‌گوید: «در سال جاری عمده کسانی که اقدام به سفر داخلی کرده‌اند کسانی هستند که تا قبل از آن مقصد سفرشان کشورهای خارجی بود و حالا حذف‌ارز مسافرتی، افزایش نرخ دلار، افزایش هزینه‌های حمل و نقل و... موجب شده تا مقصد گردشگری این افراد به سمت سفرهای داخلی تغییر کند.

این در حالی است که دیگر کسانی که تا قبل از این سفر داخلی انجام می‌دادند، سفر نمی‌کنند یا سفرهایشان به گونه‌ای نیست که کمکی به چرخه صنعت گردشگری کند.» اما این فعال گردشگری، تنها مشکلات اقتصادی را عاملی برای کاهش گردشگر داخلی نمی‌داند و معتقد است بزرگ‌ترین مشکل عدم توزیع سفر و فرهنگسازی درست در این زمینه است و ادامه می‌دهد: «در حال حاضر باید دولت کاری کند تا قشری که سفر داخلی انجام می‌داد و حالا انجام نمی‌دهد باز این فرایند را ادامه دهد. این کار نیاز به برنامه‌ریزی و معرفی مقاصد جدید گردشگری و توزیع سفر دارد. در حال حاضر غرب کشور ۶-۵ استان مستعد برای جذب گردشگر دارد که هنوز بسیاری، این استان‌ها را به‌عنوان مقصد گردشگری نمی‌شناسند. باید در این زمینه هرچه سریع‌تر اقداماتی صورت گیرد».

جبران ریزش داخلی با افزایش عراقی‌ها

ریزش میزان گردشگر داخلی در برابر افزایش گردشگران ورودی که بیشتر آنها از کشورهای همسایه و عرب مانند عراق هستند همچنان صرفاً به رونق گردشگری در شهرهای گوناگون به ویژه شهرهای مذهبی کمک می‌کند. اتفاقی که علی ضیایی، فعال گردشگری قم و کاشان به آن تاکید دارد و به «دنیای اقتصاد» می‌گوید: «در حال حاضر ۱۲۰ درصد ظرفیت هتل‌ها در قم افزایش داشته است که نسبت به سال گذشته بی‌سابقه بوده؛ اما این گردشگران داخلی نیستند که باعث این رشد شده‌اند بلکه گردشگران خارجی و البته گردشگران عراقی هستند که به ایران آمده‌اند.» این در حالی است که ضیایی تاکید می‌کند بیش از ۳۰ تا ۴۰ درصد گردشگران داخلی کاهش داشته‌اند و مشکلات اقتصادی مانع شده تا گردشگری داخلی همچنان به روند رو به رشد خود ادامه دهد. همچنین به گفته این سرمایه‌گذار منطقه نمونه، هر روز میزان کنسلی تورهای اروپایی نیز به دلیل

ماجرای برجام و قطع همکاری ایران‌های گوناگون خارجی با ایران، رو به افزایش است و این موضوع به صنعت گردشگری کشور لطمه جدی خواهد زد.

لزوم تبلیغات

عدم شناخت و نبود فرهنگ سفر در کشور از دلایل دیگری است که صاحب‌نظران عرصه گردشگری معتقد هستند باعث شده به کمک مسائل اقتصادی و بحران‌های ناشی از آن آمده و کاری کنند تا با ریزش گردشگر داخلی مواجه باشیم. محمدسعید رئوفی، فعال گردشگری قزوین نیز در گفت‌وگو با «دنیای اقتصاد» با تاکید بر این موضوع می‌گوید: «یکی از مهم‌ترین دلایلی که موجب شده تابستان امسال در مقایسه با سال گذشته با ریزش گردشگر مواجه باشد، دلایل اقتصادی بوده و این اتفاق از نگاه هیچ‌کس پوشیده نیست. اما مساله دیگری که دارد تیشه به ریشه صنعت گردشگری کشور می‌زند، عدم شناخت گردشگران نسبت به مقاصد گوناگون و بی‌شمار گردشگری کشور است. گرچه شهر قزوین بیشترین اثر مثبتی، طبیعت بی‌نظیر و مقصد گردشگری مذهبی را داراست اما بسیاری این شهر را صرفاً محل گذر می‌دانند و ماندگاری آنها در این شهر بیشتر از سه ساعت نیست.» رئوفی به این موضوع اشاره می‌کند که شناخت درست از شهرهایی مانند قزوین که پتانسیل‌های جذب گردشگر را دارد، می‌تواند در افزایش سفر داخلی کمک کند و می‌گوید: «اگر قزوین به‌عنوان هدف گردشگری تعیین شود به تنهایی می‌تواند حداقل سه شب اقامت را برای گردشگر به ارمغان آورد تا بتواند از تمام نقاط دیدنی قزوین دیدن کند. باید این موضوع فرهنگسازی شود و گردشگر بداند می‌تواند مقصدهای مناسب‌تر و بهتری نسبت به شهرهای شمالی کشور در میان گزینه‌های انتخابی‌اش داشته باشد.»

نبود برنامه‌های انگیزشی برای سفر داخلی

از سوی دیگر، بی‌برنامگی و نبود مدیریت درست نیز می‌تواند انگیزه سفرهای داخلی را از مردم بگیرد. وحیدرضا شادفر، فعال گردشگری در کلاردشت در گفت‌وگو با خبرنگار ما با بیان این موضوع می‌گوید: «در حال حاضر نسبت به سال گذشته با ریزش ۵۰، ۶۰ درصدی گردشگر داخلی مواجه هستیم و با وجود آنکه همیشه موضوعات اقتصادی حرف اول را برای اقدام به سفر می‌زند اما بی‌برنامگی و نبود برنامه‌های متنوع در مراکز تفریحی و گردشگری باعث شده تا انگیزه‌های سفر کاسته شود.» به گفته این سرمایه‌گذار منطقه نمونه، اگر شهرهای گوناگون برنامه‌ها، نمایشگاه‌ها، جشنواره‌ها و مراسم‌های گوناگون و مناسب داشته باشند، کمک می‌کند تا این انگیزه از دست رفته را به گردشگران داخلی برگردانند و آنها تصمیم بگیرند که شهرهای داخلی را به‌عنوان مقصد گردشگری انتخاب کنند. توجه به گردشگری داخلی می‌تواند هم زیرساخت‌های کلی گردشگری را توسعه دهد و هم مانند جویباری همیشه جاری است که تحت‌تاثیر مستقیم تحریم‌ها و تبلیغات منفی جهانی علیه ایران نیز قرار نمی‌گیرد، از این‌رو بسیاری از اقتصاددانان پیشنهاد می‌کنند فعالان دولتی و خصوصی گردشگری با برنامه‌ریزی‌های راهبردی مانع افت سفرهای داخلی شوند و بر افزایش کیفیت این سفرها نیز تمرکز داشته باشند.

آزاده باقری

منبع : دنیای اقتصاد